

สนามจันทร์รำลึก

ม.ล. ปิ่น มาลากุล

ท่านบรรณาธิการวารสารอักษรศาสตร์
แห่งคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
มีจดหมาย ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๗
(เมื่อวานนี้) มาถึงข้าพเจ้า ขอบทความเรื่อง
หนึ่งสำหรับลงพิมพ์ในวารสาร ฉบับที่ ๑ ปีที่
๗ บอกมาว่าจะเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือการ
ศึกษาก็ได้

ข้าพเจ้ายินดีสนับสนุนกิจการของคณะ
อักษรศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ มา
ตั้งแต่เปิดคณะ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ จึงตกลงจะ
เขียนให้ แต่จะเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือ
การศึกษาเพียงใดหรือไม่ ก็ขอให้ท่านผู้อ่าน
พิจารณาเอาเอง

สนามจันทร์ ถ้าเป็นคนก็เป็นเพื่อน
รักของข้าพเจ้ามา ๓๐ ปีแล้ว ถ้าเป็นญาติ
สนามจันทร์ก็เป็นพี่ สนามจันทร์เติบโต มี
รูปร่างลำต้นแล้ว เมื่อข้าพเจ้าไปพบครั้งแรก
ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราช

ดำเนินไปยังพระราชวังสนามจันทร์ เพื่อ
การประลองยุทธเสือป่าตามปกติ ข้าพเจ้า
เป็นเด็กอายุ ๑๑ ปี กับ ๓ เดือน ยังเด็กนัก
เขายังไม่ให้ไปซ้อมรบดอก หม่อมเจ้าแหว
จักร จักรพันธุ์ นักเรียนโรงเรียนมหาดเล็ก
หลวง เลขประจำตัว ๑ พาข้าพเจ้าไปชม
พระราชวังสนามจันทร์ ไปยืนคิดคำนึงอยู่ที่
ริมระเบียงพระที่นั่งสามัคคีสโมสรมหาราช ว่า
เมื่อไรหนอ เขาจะให้ข้าพเจ้าไปซ้อมรบ
กับเขาบ้างแล้วท่านแหว ก็ทรงจัดการให้
ข้าพเจ้ากลับกรุงเทพฯ

ปีต่อมา มีพระบรมราชโองการ โปรด
เกล้าฯ ให้กรมมหาดเล็กแต่งตั้งนักเรียน ราช
วิทยาลัยมหาดเล็กหลวง ๗ คน เป็นนักเรียน
มหาดเล็กรับใช้ รับราชการฉลองพระเดช
พระคุณในจำนวน ๗ คนนั้น ข้าพเจ้าอยู่
ลำดับที่ ๖ ความสูงของร่างกายอยู่กลางๆ แต่
อายุน้อยที่สุดคือ ๑๑ ปี กับ ๑๑ เดือน คราว
นี้ได้ตามเสด็จไปยังพระราชวังสนามจันทร์

และใครจะส่งตัวข้าพเจ้ากลับไม่ได้ เพราะข้าพเจ้ามีหน้าที่รับใช้อยู่ใกล้เบื้องพระยุคลบาท

แต่ในไม่ช้า ข้าพเจ้าก็ได้ทราบว่ามีกฎว่าถึงเวลาจะเริ่มซ้อมรบ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนสภาพพระราชวัง เป็นค่ายหลวง ทุกคนต้องแยกย้ายไปประจำกรม กองเสือบ้าที่ตนสังกัด ข้าพเจ้าต้องไปอยู่กองนักเรียนเสือบ้า ถือปืนมริเตอร์ที่ส่งระดับบ้าของข้าพเจ้าเมื่อสวมหอกปลายปืน หอกปลายปืนก็สูงกว่าศีรษะ ปืนนั้นหนักมาก ปัญหาขณะนั้นก็คือ จะสู้กับการมีอาวุธที่หนักเช่นนั้นได้หรือไม่ กองนักเรียนเสือบ้าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของถนนที่เชื่อมสะพานโยงเหนือพระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์กับสถานีรถไฟ “สนามจันทร์” ที่รื้อไปเสียแล้ว

พูดถึงสถานีสนามจันทร์ ทำให้ระลึกได้ว่า หม่อมเจ้าตุลภากร วรวรณ และข้าพเจ้าถือตัวรถไฟฟรีเป็นปีก ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นต้นไป เพราะต้องทำงานหนังสือพิมพ์คุตติสมิตต้องไปกรุงเทพ ฯ บ่อย ๆ เพื่อติดต่อกับโรงพิมพ์ ฯลฯ หนังสือพิมพ์คุตติสมิตจะต้องออกในวันเสาร์ให้ได้ทุกสัปดาห์ แม้จะเสด็จพระราชดำเนินไปประทับกลางไร่กลางนา ก็จะต้องออกหนังสือพิมพ์และนำไปทูลเกล้า ฯ ถวายได้ในวันเสาร์เสมอ

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๘ เป็นวันที่กำหนดให้เสือบ้ากองเสนาหลวงรักษาพระองค์เดินทางไกล ย้ายจากค่ายหลวงพระราชวังสนามจันทร์ไปยังค่ายหลวงบ้านโป่ง กองนักเรียนเสือบ้าก็ไปด้วย เป็นวันที่ข้าพเจ้าเหนื่อยมากที่สุดตั้งแต่เกิดมา เรามิได้เดินทางไปตามทางรถไฟ และถนนก็ไม่มี ต้องตกไปตามทุ่งนาและป่าละเมาะ การเดินทางไกลครั้งนี้ ควรจะออกตั้งแต่ก่อนสว่างหรือ ๖.๐๐ น. เป็นอย่างช้า แต่มีอุปสรรคเกี่ยวกับกองที่อยู่ข้างหน้า กองที่อยู่ข้างหลังก็ไปไม่ได้ นักเรียนเสือบ้าตั้งแถวอยู่ที่หน้าพระที่นั่งพิมานปฐม แต่ไม่ได้ออกเดินทางจนเกือบ ๘.๐๐ น. เช้าวันนั้นต้องเดินกันอย่างเร่งรีบเกือบจะหยุดพักกันที่ไหนไม่ได้เลย เพราะเสียเวลาไปมากแล้ว ฝุ่นตลบไปเป็นแนวยาวยืดยาว กำหนดว่าจะไปพักรับประทานอาหารกลางวัน ณ วัดแห่งหนึ่ง ดูเหมือนจะซื้อวัดหัวเอนใกล้สถานีนครชุมน์ แล้วจึงจะเดินทางต่อไปยังค่ายหลวงบ้านโป่งในตอนบ่าย

ยิ่งสายเข้ายิ่งร้อนมากขึ้น รู้สึกว่าเป็นที่สุมพายุอยู่และเครื่องหลังหนักกว่าเมื่อออกเดินทางเป็นอันมาก ส่วนกระตักน้ำนั้นเบา กว่า เพราะน้ำในกระตักหมดเสียหมดแล้ว ยังไม่ถึงวัดหัวเอนก็รู้สึกเหนื่อยเป็นอย่างยิ่ง

ตั้งแต่เช้าเป็นต้นมา ไม่มีใครสังเกตว่า เสือป่ากองพรานหลวงรักษาพระองค์หายไปไหนพอเราเดินทางไกลจะถึงวัดหัวเอน มีประกาศมาให้ทราบอย่างรวดเร็วกว่า ข้าศึกได้เข้ายึดวัดนั้นเสียแล้ว ปรากฏว่าไม่ใช่ใครที่ไปไหน เสือป่ากองพรานหลวงรักษาพระองค์นั่นเอง เปลี่ยนสภาพเป็นข้าศึกไปเสียแล้วเมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะต้องยึดที่มั่นกลับคืนมาให้ได้ มิฉะนั้นก็จะมีข้าวรับประทานครึ่งๆ ที่เราเหนื่อยอ่อนอยู่แล้ว ต้องวิ่งแปรขบวนรุกรบกันอีกพักใหญ่ ในที่สุดเราก็คือที่มั่นกลับมาได้เพราะกำลังเราเหนือกว่า

เมื่อได้อิมหนำสำราญ และพักผ่อนกันตามสมควร กองเสนาหลวงรักษาพระองค์ก็ต้องเดินทางต่อไป มุ่งจะให้ถึงค่ายหลวงบ้านโป่งก่อนค่ำ ความจริงการเดินทางไกลครั้งนี้ เสือป่าแม้จะเป็นเสือป่าก็ไม่รู้จักทางอย่างน้อยก็ไม่รู้จักทางลัดหรือทางที่สะดวก จึงต้องหาชาวบ้านผู้ชำนาญทางในป่าแถบนั้นมานำทาง แล้วก็เดินทางกันเป็นแนวยาว รู้สึกว่าไม่ถึงสักที

พอถึงตอนเย็น เห็นต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง พวกเราเอะอะกันใหญ่ เพราะจำรูปร่างของต้นไม้ต้นนี้ได้ และจำได้ด้วยว่าได้ผ่านต้นไม้ต้นนั้นมาแล้วเมื่อตอนบ่าย ถนนำทาง

พาเราเดินเป็นวงกลมเสียแล้ว ในที่สุดก็ถึงค่ายหลวงบ้านโป่งเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น.

เข้าค่ายแล้วก็ทยอยกันไปอาบน้ำในแม่น้ำแม่กลอง มีตะเกียงเจ้าพายุจุดสว่างอยู่ริมทางที่ลงไป อาบแล้วกลับมารับประทานอาหารอย่างเอร็ดอร่อยมาก หายเหนื่อยไปบ้าง แต่ไม่ซำกั่วงมากเสียด้วย คิดว่าคงนอนหลับเป็นตายไปจนสว่าง

พอเตรียมที่ทางจะเอนหลังลง หมวกที่ข้าพเจ้าสังกัดอยู่ได้รับคำสั่งว่าเป็นเวรรักษาการณ์ ณ พลับพลาที่ประทับของผู้บัญชาการ เสือป่ากองเสนาหลวงรักษาพระองค์ จึงต้องกลับแต่งตัว และไปทำงานตามคำสั่ง เฉพาะตัวข้าพเจ้าต้องถือปืนยืนยามที่หน้าพระทวารค้ำตะวันออกของพลับพลาที่ประทับในตอนดึก ทุกคนทำงานตามหน้าที่ แม้แต่เด็กอายุ ๑๒ อย่างข้าพเจ้า

เดินทางไกลถึงค่ายหลวงบ้านโป่งแล้ว ก็มีการซ้อมรบ มักจะเคลื่อนกำลังจากบ้านโป่งไปโพธาราม และคลองตากด ที่คลองตากดข้าพเจ้าวัดตัวไว้กับต้นไม้ต้นหนึ่งโดยเอามือทำเครื่องหมายไว้ที่ต้นไม้ เพื่อที่ว่าต่อไปข้าพเจ้าจะสูงขึ้นเท่าไร แต่เรื่องนี้ไม่ได้ผลเพราะต้นไม้ก็เติบโตสูงขึ้นเหมือนกัน

การซ้อมรบนั้น ซ้อมระหว่างหน่วย
ย่อยก่อน ตั้งแต่หน่วยกองร้อย แล้วก็ถึง
หน่วยกรมจบลงด้วยประลองยุทธระหว่างกอง
เสนาลหลวงรักษาพระองค์กับกองเสือป่ารักษา
ดินแดนกรุงเทพ ฯ ซ้อมรบใหญ่ขึ้นกินเวลา
หลายวัน มักจะจบลงด้วยการประจัญบาน
ระหว่างเรากับข้าศึก ข้าพเจ้าจำได้ว่าในการ
ประจัญบานครั้งหนึ่ง ข้าศึกคนหนึ่งแทนที่จะ
แทงข้าพเจ้าด้วยหอกปลายปืน เขากลับวิ่งมา
อุ้มข้าพเจ้า เพราะเขาจำได้ว่าเด็กคนนี้เป็นใคร
ชื่ออะไร

ข้าพเจ้าประจำอยู่ในกองนักเรียนเสือ
ป่า ๒ ปี แล้วก็ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นนักเรียน
เสือป่า รับใช้ผู้บัญชาการเสือป่ากองเสนาน้อย
ราบเขารักษาพระองค์ ซึ่งมีที่ตั้งกองบัญชา
การอยู่ที่ทับแก้ว คำว่า “ทับแก้ว” ติดใจ
ข้าพเจ้าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นต้นมา ซึ่งก็
เป็นเวลานานนักหนาแล้ว

ข้าพเจ้าได้ศึกษาวิชาธนู ท่านผู้
บัญชาการจึงให้ข้าพเจ้าติดตามท่านไประหว่าง
ที่มีการซ้อมรบ การสื่อสารระหว่างกองหนึ่ง
กับอีกกองหนึ่งนั้น ใช้สัญญาณธงสะกดมาก
วันหนึ่งกองเสนาน้อยราบเขาออกปฏิบัติการ
ในสนาม และใกล้จะถึงเวลาที่ปะทะกับข้าศึก
อยู่แล้ว ท่านผู้บัญชาการสั่งให้ข้าพเจ้าส่งข่าว

ไปยังปีกขวา ให้ยกขึ้นไปตั้งที่หมู่ไม้ข้างหน้า
ทันที ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะได้ใช้วิชาธนูของ
ข้าพเจ้าอีกครั้งหนึ่ง และเป็นครั้งสำคัญอยู่
แต่จะโบกธงเรียกสักเท่าใด ก็ไม่มีใครเห็น
ทั้ง ๆ ที่เห็นตัวกันอยู่ใกล้ ๆ น่าประหลาดที่
ไม่มีใครเหลียวมาทางที่กองบัญชาการตั้งอยู่
เลย ข้าพเจ้าเดือดร้อนเป็นที่สุด เพราะรู้สึก
ว่าจะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำไม่สำเร็จ
ซึ่งจะเป็นสิ่งที่น่าอับอายมาก บังเอิญมีม้าของ
ใครไม่ทราบกินหญ้าอยู่ใกล้ ๆ ข้าพเจ้าจึงโดด
ขึ้นหลังและควมไปโดยเร็ว ข้าพเจ้าเคยขี่ม้า
และตกม้ามามากแล้ว แต่ไม่เคยขี่ม้าข้ามรั้ว
คราวนี้ต้องขี่ม้าข้ามคันนา

ข้าพเจ้าประจำอยู่ที่กองเสนาน้อยราบ
เขารักษาพระองค์ ๒ ปี คือ ใน พ.ศ. ๒๔๖๐
-๒๔๖๑ แล้วก็ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นนักเรียน
เสือป่ารับใช้ประจำตัวผู้บัญชาการกองเสือป่า
เสนาลหลวงรักษาพระองค์ ได้แก่พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั่นเอง ได้เห็น
ชัดว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงกรากกราบปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อส่วน
รวมมากเพียงใด ทรงนอนกับดินกินกับทราย
บนพื้นแผ่นดินของพระองค์ ทรงกระทำพระ
องค์ให้เป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไป ข้าพเจ้า
ตามเสด็จไป ได้เห็นกับตาว่าทรงศึกษาภูมิ

ประเทศระหว่างค่ายหลวงพระราชวังสนามจันทร์ ค่ายหลวงบ้านโป่ง ค่ายหลวงโพธาราม กลองตากด และบ้านเจ็ดเสมียน อย่างละเอียดถี่ถ้วน ทำให้คิดว่า หากมีการยุทธจริง ๆ ไม่เพียงแต่ซ่อมรบ พระองค์คงจะทรงนำทัพต่อสู้กับข้าศึกได้ดีเป็นแน่

มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับพระราชวังสนามจันทร์ มีนายพลทหารต่างชาติมาเมื่อใด พระองค์จะต้องเชิญมาที่พระราชวังสนามจันทร์ หรือค่ายหลวงสนามจันทร์ เพื่อให้ชมกิจการของเสือป่า ทำให้ต่างชาติคิดว่าไทยเรามีใช้คนป่าเถื่อนออก ไทยมีความสามารถ และมีฝีมืออยู่เหมือนกัน ทั้งนี้ความเกรงใจกันย่อมมีขึ้น อังกฤษได้ดูกิจการเสือป่าแล้ว ยังได้ไปตั้ง Scout Defence League ขึ้นในประเทศอังกฤษ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบดีว่าผู้ที่มาซ่อมรบเสือป่าย่อมได้เสียสละไม่มากนักน้อย ดังนั้นเมื่อเสร็จการซ่อมรบ จะต้องพระราชทานเลี้ยง และมีมหรสพให้ดู ได้ทรงคิดและทรงพระราชนิพนธ์ “ละครพูดแบบภาพยนตร์ขึ้น” เพื่อให้แสดงบ๊ยะเรื่อง และให้เรื่องติดต่อกันไปจากบ๊ยะหนึ่งถึงอีกบ๊ยะหนึ่ง ข้าพเจ้ายังได้ร่วมแสดง ๒ เรื่อง คือ เรื่อง “สร้อยกอไข่มุกด์”

และเรื่อง “เนตรพระอิศวร” ละครชุดนี้มักแสดงที่ ค่ายหลวงบ้านโป่ง หรือค่ายหลวงโพธาราม แต่ที่ทรงนำมาแสดงที่พระราชวังสนามจันทร์ก็มีบ้าง

เรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์ที่พระราชวังสนามจันทร์มีมากเช่น “โรมิโอและจูเลียต” และ “หลักราชการ” เป็นต้น เรื่อง “แมลงป่องทอง” ซึ่งทรงพระราชนิพนธ์แปลจากเรื่องของอังกฤษ ก็ทรงเริ่มที่พระราชวังสนามจันทร์ ข้าพเจ้าทราบแน่เพราะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าอ่านให้ที่ประชุมฟัง และทรงชมเชยว่าอ่านดีเสียงไม่ตก ตามปกติจะพระราชทานเรื่องหรือตอนที่ทรงพระราชนิพนธ์เสร็จมาให้ข้าพเจ้าดูเสียก่อน และมีพระราชกระแสรับสั่งให้ข้าพเจ้ามาอ่านเมื่อนั้น ๆ ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตว่าถ้ามีอะไรตกหล่นก็ให้แก้ได้ เช่น “ความรู้” ทรงเขียนเป็น “ความรู้” ขาดวรรณยุกต์โท ซึ่งทรงพระราชนิพนธ์เขียนเร็ว ๆ ก็ตกหล่นได้ ข้อนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นพรพระราชทานมาจากสวรรค์

ครั้งหนึ่งท่านเจ้าพระยากรมราชพลให้คนมาตามข้าพเจ้าไปอ่านพระราชนิพนธ์ที่ทรงพระราชนิพนธ์ใหม่ที่โต๊ะเสวยเวลากลางคืน

ราว ๒๕.๐๐ น. ข้าพเจ้าก็รีบไป แล้วก็อ่าน
ท่านเจ้าคุณ ฟังไปแล้วกระซิบที่หูข้าพเจ้าว่า
“วันนี้มีกลิ่น” ก็ทำไมจะไม่มีล่ะ เพราะ
ข้าพเจ้าไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้า และกำลัง
เล่นฟุตบอลอยู่ที่สนามซึ่งเป็นที่ตั้งพระบรม
ราชานุสาวรีย์ปัจจุบันนี้ เหนือก็ยังไม่แห้ง
เท็ก ๆ ก็อย่างนั้นแหละ เวลากลางคืนมีตึก ๆ
ก็ยังเล่นฟุตบอลได้ และสนุกพิลึก

เมื่อเร็ว ๆ นี้ มีงานสมโภชพระตำ
หนักทับขวัญ ทับขวัญเคยเป็นที่บัญชาการ
เสือป่ากองเสนาน้อยราบหนัก ระหว่างที่พระ
ราชวังสนามจันทร์เป็นค่าย แต่ระหว่างเวลา
ที่พ้นจากการเป็นค่าย ก็เป็นที่อยู่ของข้าราช
บริพาร ข้าพเจ้าเคยอยู่ระหว่างครึ่งเดือนแรก
ของเดือนมีนาคม ๒๔๖๓ ข้าพเจ้าเสียใจเมื่อ
ทับขวัญทรุดโทรม พังลงไป และจิตใจเมื่อได้
มีการบูรณะ จนได้จัดงานสมโภชนั้น

เป็นโชคคือนักหนาที่ข้าพเจ้าได้มาเกี่ยว
ข้องกับพระราชวังสนามจันทร์ในระยะหลังนี้
ท่านนายกรัฐมนตรีจอมพลถนอม กิตติขจร
ขอร้องให้ข้าพเจ้ารับงานบริหารเป็นอธิการบดี
เพื่อจะได้ช่วยประสานงาน ระหว่างกรมศิลปา
กรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม
๒๕๐๘ แล้วข้าพเจ้าก็ออกเดินทางไปประชุม

ที่ประเทศอิหร่าน ขากลับว่าจะกลับทางอินเดีย
แต่กลับไม่ได้ เพราะอินเดียกำลังมีข้อพิพาท
กับปากีสถาน ต้องหาทางอื่นอ้อมกลับมา

ก่อนที่ข้าพเจ้ามาดำรงตำแหน่งอธิการ
บดี มีเรื่องเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีว่ามหา
วิทยาลัยศิลปากรคับแคบ ขยายไม่ออก ขอ
ย้ายไปอยู่ชานเมือง พอข้าพเจ้ากลับมาจาก
อิหร่านคณะรัฐมนตรีก็พิจารณาเรื่องนี้ลงมติ
ว่าให้ไปอยู่หัวเมืองไกล ๆ ตีกว่า ให้ข้าพเจ้า
รับมติไปอยู่จังหวัดไหนจึงจะดี

ข้าพเจ้าตอบไปทันทีว่าไม่ต้องไปอยู่ที่
ไหน เห็นว่าพระราชวังสนามจันทร์เป็นที่
สุก และคณะรัฐมนตรีก็พอใจ ให้ข้าพเจ้า
ไปร่างโครงการมา วันนั้นวันที่ ๒๘ กันยายน
๒๕๐๘ หลังจากที่ข้าพเจ้ากลับมาจากอิหร่าน
เพียง ๓ วัน ต่อจากนั้นอีก ๖ วัน ข้าพเจ้า
ก็ได้มาเจรจาตกลงกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัด

ตามโครงการที่ข้าพเจ้าร่างเสนอคณะ
รัฐมนตรี ข้าพเจ้าจะใช้ระบบวิทยาลัยภายใน
มหาวิทยาลัย คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และ
รัฐสภาผ่านกฎหมายให้ ข้าพเจ้าจึงได้มา
สำรวจที่ เห็นว่าหลังบริเวณทับแก้วเป็น
เหมาะที่สุดสำหรับวิทยาลัยแห่งแรก ขณะที่
สำรวจอยู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
พระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งผ่านไป มี

ธกรทุสสะบัตเห็นได้ชัด ข้าพเจ้าถือว่าเป็น
มงคลอย่างยิ่ง

ดังนั้นจึงได้มีวิทยาลัยทับแก้ว วิทยาลัย
ทรงพล และวิทยาลัยเพชรรัตน

วันแรกที่นักศึกษาเข้ามาอยู่ในทับแก้ว
มีความเดือดร้อน เพราะอาคารสถานที่ก็ยัง
ไม่เรียบร้อย ถนนทางเข้าก็เทคอนกรีตไว้ได้
เพียงครึ่งถนน เารถเข้ามาไม่ได้ นักศึกษา
ต้องเดินเข้ามา แต่เดือดร้อนในใจอยู่ไม่กี่วัน
ลงท้ายนักศึกษาก็เห็นใจเรา ยอมอดทน ยอม
เป็นผู้บุกเบิกงานกับเรา

ศิษย์ทับแก้วรุ่นแรกนี้น่ารักมาก มี
เพียง ๘๘ คน ข้าพเจ้าได้เขียนคำกลอนให้ว่า

ทับเอ๋ยทับแก้ว

มาอยู่แล้วเจ้าเห็นเป็นไหน

ทับนั้นหรือคือบ้านสำราญใจ

ทับมิใช่ถมทับให้ยับเยิน

ส่วนคำแก้วรู้แล้วหรือมิใช่

ว่าดวงใจดวงตาน่าสรรเสริญ

ยังหย่อนรอยเพียงคู่คู้บังเอิญ

ลืมนัญเชิญสุริย์จันทร์นั้นลงมา

แต่ระบบวิทยาลัยนี้ ไม่ผ่านสภาการ
ศึกษา ทั้งๆ ที่รัฐสภาได้อนุมัติแล้ว ข้าพเจ้า
ต้องไปชี้แจง

ผู้ที่มีเสียงดังในคณะกรรมการบริหาร

ของสภาการศึกษา ตามข้าพเจ้าว่า

“เหตุใดจึงจะต้องมีวิทยาลัยในมหาวิทยาลัย”

“ต้องการให้นักศึกษาค้นะซีครับ”

“จะหมดเปลืองมากกว่าเดิมหรือเปล่า”

“หมดเปลืองขึ้นเล็กน้อย ไม่มากมายอะไร”

ต่อจากนั้นท่านผู้มีเสียงก็บอกว่าข้าพเจ้า
เข้าใจผิดเสียแล้ว สมัยนี้เขาต้องการแบบ
อุตสาหกรรมต่างหาก หมายความว่าต้องให้
บริการมากโดยปริมาณ !

แต่เราก็มิได้เคยย่อท้อ กำลังทำอะไร
อยู่ก็ทำต่อไป เช่น สร้างห้องสมุดเสียงเป็นต้น
จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มี
พระบรมราชานุญาตให้เก็บแถบเสียงพระราช-
ดำรัสไว้ที่ห้องสมุดเสียงของเรา

ความมุ่งหมายของระบบเสียงนี้มีอยู่คือ

๑. ให้เป็นที่เก็บเสียงไว้ เพื่อประ-
โยชน์ในการค้นคว้า

๒. นำเสียงมาเป็นเครื่องประกอบการ
สอนของอาจารย์

๓. สร้างความบันเทิงขึ้นด้วยเสียง

๔. ติดต่อบริการงานกับสถาบันอื่นๆ

ข้อ ๔ นี้เราได้ติดต่อกับตำรวจ โดย
มอบที่ดินให้ตำรวจสร้างบ้านพักแปลงหนึ่ง
แลกกับช่อง ๗ ของวิทยุสื่อสารกระทรวงมหาด

ไทย และได้ทดลองส่งเสียงจากห้องเสียงของ
เราไปยังสถานีถนนวิสุทธิกษัตริย์ในกรุงเทพฯ
ได้นำเครื่องรับเสียงจากห้องสมุดเสียง ไปพูด
เกล้า ๆ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๒
เครื่อง

กำลังจะทดลองส่งเสียงไปยังที่อื่นใน
กรุงเทพฯ และไปยังจังหวัดอื่น เช่น นคร
ราชสีมา ก็หยุดชงักลง

ห้องสมุดเสียงชำรุด ไม่มีงบประมาณ
จะซ่อม! ๖ ล ๖

แต่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์ หาได้ชำรุดไปด้วย
ไม่รัฐบาลให้งบประมาณก่อสร้างเพิ่มขึ้น กำลัง
บุคลากรแข็งแรงแรงยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าเคยปรารภว่า มหาวิทยาลัย
ศิลปากรมาตั้งคณะอักษรศาสตร์อยู่ที่พระราช-
วังของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ผู้ทรงเป็น
ปราชญ์ คณะอักษรศาสตร์จะสร้างปราชญ์
เจริญรอยพระยุคลบาทได้บ้างหรือไม่ อย่าง
น้อยก็สักคนหนึ่ง.